Діно БУДЗАТІ

СЕМЕРО ВІСНИКІВ

Відколи я пустився у розвідку батькового царства, з кожним днем віддаляюся від міста, і вістки, що доходять до мене, щоразу рідкісніші.

Перейшов я щойно тридцятку, коли вирушив у подорож. Минуло вже більш, як вісім років — точнісінько вісім років, п'ять місяців і п'ятнадцять днів — неугавного маршу. Виїжджаючи, я гадав, що за кілька тижнів дійшов би без труднощів до границі царства. Навпаки, щораз нові племена зустрічав, щоразу нові міста і скрізь людей, які говорили моєю мовою і звали себе моїми підданцями.

Подеколи й здається мені, що бусоля географа зовсім збожеволіла; наче б ми переконані, що прямуємо на південь, а насправді лише кружляємо навколо себе, не віддаляючися від столиці. Це могло б пояснити, чому ми не дійшли ще до границі царства.

Але найчастіше мучить мене сумнів, думка, що цієї границі немає, що царство розлягається безмежне; що, скільки я б не ішов вперед, до кінця ніколи не дійду.

У подорож я пустився після тридцятки (запізно, може). Друзі, самі й рідні, висміювали мій проект, називаючи його марнуванням найкращих у житті років. По правді, й мало хто з моїх вірних погодився вибратися в дорогу зі мною.

Всупереч моїй бездумності — якої тепер вже не знаю — я потурбувався, щоб під час подорожі задержати зв'язок з ріднею; і з вершників ескорту вибрав собі сімох найкращих вісників.

Я гадав, наївний, що семеро вісників, мабуть, — надмір люду. З часом я усвідомив собі, що це число — смішно незначне; хоч і жоден з них ніколи не захворів, жоден не попав у розбійницькі пастки, жоден не загнав коня до смерти. Кожен з них служив мені з такою впертістю й відданістю, то тяжко буде мені їх колись винагородити.

Щоб легше відрізняти їх, я кожному надав нове ім'я за алфавітним порядком: Анатоль, Борис, Володимир, Гаврило, Ґеорґ, Данило, Еммануїл.

Не звикнувши віддалятися від дому, я вислав туди першого, Анатоля, увечері другого дня подорожування, коли ми вже пройшли вісімдесятку льє. Наступного вечора, щоб забезпечити собі безперервність комунікацій, послав другого, а згодом третього, пізніше четвертого, без перерви. Аж до восьмого вечора, коли виїхав Еммануїл: перший з них ще не повернувся до табору.

Догнав він нас аж після десятьох днів, коли розкладали табір на ніч у пустій долині. Від Анатоля я довідався, що його швидкість виявилася меншою, ніж передбачено. Я думав: він пробіг би, подорожуючи самотнім на одному з найкращих жеребцеві, за цей сам час від нас подвійну віддаль; навпаки, він спромігся лише проїхати одну відстань з половиною. Коли за один день ми проходили сорок льє, він долав шістдесятку, не більше.

Борис, який до міста виїхав третього вечора подорожування, догнав нас аж п'ятнадцятого; Володимир виїхав був четвертого, а повернувся аж двадцятого. Швиденько я спостеріг, що вистачало помножити на п'ять число пройдених днин маршу, щоб угадати день повернення кожного вісника.

Чим більше ми віддалялися від столиці, тим довший ставав шлях моїх посланців. Після п'ятдесятьох днів маршруту проміжок часу між приїздом одного вісника й наступного почав помітно зростати. Коли

спочатку до табору повертався вершник що п'ять днів, тепер треба було чекати на нього двадцять п'ять. Таким чином голос мого міста щоразу слабшав; минали цілі тижні, під час яких я не одержував жадної вістки.

Після шістьох місяців — ми вже перейшли за гори Фазані — інтервал між приїздом вісників значно виріс до добрих чотирьох місяців. Приносили тепер мені лише далекі вістки; конверти доходили до мене пом'яті, подеколи поплямлені вогкістю ночей, пересланих по луках тим, хто їх мені приносив.

Простували ми далі. Даремно я намагався переконати себе, що хмари, які перебігали над головою, були ті самі, що в моєму дитинстві; що небо далекого міста нічим не відрізнялося від блакитної бані, що нависала над нами; що повітря було те саме; однаковий подих вітру, тотожні голоси птахів. Хмари, небо, повітря, вітри, птахи з'являлися мені насправді, наче зовсім нові, зовсім відмінні речі; і я себе чомусь чужинцем почував.

Вперед, вперед! Волоцюги, яких ми зустрічали на рівнинах, казали мені, що границі — недалекі. Я закликав своїх людей, щоб не зупинялися; гасив збентежені слова, що родилися на їхніх устах. Минули вже чотири роки. Яка втома! Столиця, мій дім, батько стали такі чудно далекі, що в них я вже майже й не вірив. Сьогодні, між двома поверненнями вісників минало добрих двадцять місяців мовчання й самоти. Приносили мені дивні листи, пожовклі від часу; в них я знаходив забуті імена, незвичні мовні звороти, почуття, яких ніяк я не міг збагнути. Над ранком, після однісінької ночі відпочинку, тим часом, коли ми рушали в дорогу, посланець пускався в протилежний напрям, щоб до міста понести мої листи, приготовані від довшого часу.

Вже минуло вісім з половиною років. Сьогодні, я самотній вечеряв під шатром, коли ввійшов Гаврило, який ще був у силі всміхатися, хоч спотворений утомою. Вже сім років минуло, відколи я його не бачив. За цей довжелезний час він лише гнав і гнав по-через луги, ліси та пустині, міняючи коня, хто знає скільки разів, щоб принести мені цю в'язку

листів, що їх прочитати ще досі в мене не знайшлася охота. Відійшов він уже спати, і завтра над світанком від'їде знову.

Востаннє від'їде. На книжечці я вирахував, що Гаврила знов побачу (якщо все гаразд піде, якщо обоє подорожуватимем, як досі) аж за тридцять чотири роки. Мені буде тоді шістдесят два роки. Та вже відчувається втома; і смерть, мабуть, мене раніше скосить. Отак я вже ніколи й не побачу його.

За тридцять чотири роки (раніше навіть, значно раніше) Гаврило несподівано помітить огні мого табору й запитуватиме себе, чому я за цей час пройшов лише такий короткий шлях. Як і сьогодні ввечері, добросердний вісник увійде до мого шатра з листами, пожовклими від років, наповненими безглуздими новинами про давно призабутий час; і зупиниться на порозі, побачивши мене, нерухомого, розпростертого на злиденному ложі, з двома солдатами з боків, із смолоскипами, мертвого.

Та все таки їдь, Гавриле, і не кажи мені, що я жорстокий! Понеси мій останній привіт до міста, де я народився. Ти — останній живий зв'язок із світом, що колись був також моїм. Найсвіжіші послання дали мені знати, що змінилося чимало речей, що батько мій помер, що корона перейшла до старшого брата, що всі вважають мене мертвим, що побудували високі палати з каменя на тому місці, де раніше були дуби, під які я самотній ішов забавлятися. Одначе, це все ж надалі моя стародавня батьківщина.

Ти — останній зв'язок із ними, Гавриле. П'ятий вісник, Ґеорґ, який дожене мене, як Бог дасть, за рік і вісім місяців, вже не від'їде, бо не вистачило б йому вже часу, щоб назад повернутися. Після тебе настане тиша, Гавриле! Хіба що, нарешті, я знайду ту границю, так очікувану. Але чим більше я вперед прямую, тим більше переконуюся, що ця границя не існує.

Підозріваю, що цієї границі немає, бодай у тому розумінні, в якому ми звикли мислити. Немає перегородних високих мурів, ані розмежових долин, ані гір, що забороняють всякий прохід. Напевно й перейду границю, зовсім непомітно, і далі ігнорантом простуватиму вперед.

Тому й бажаю, щоб Ґеорґ і наступні посланці, як тільки знову доженуть мене, вже більше не вибиралися в дорогу до столиці, а, навпаки, мене випереджали на шляху, щоб передчасно я пізнав, що мене чекає.

Від певного часу, увечері, охоплює мене незвична тривога — вже не жаль за покинені радості, як траплялося на початку подорожі; а радше — нетерпіння пізнати невідомі землі, до яких простую.

Чимраз частіше зауважую, і досі не звіряв я того нікому, як з дня на день — у міру того, як простую до неймовірної мети — на небі блищить незвичайне сяйво, якого досі я ніколи ще не бачив, навіть у снах; і як рослини, гори, ріки, крізь які ми переходимо, виглядають, наче з іншої суті створені, і повітря, наче насичене призвістками чогось невимовного.

Завтра, над ранком, нова надія потягне мене ще далі вперед, у напрямі до тих гір, що їх тепер тіні ночі закривають. І знову вирушу в дорогу, а тим часом Гаврило зникне за обрієм, у протилежному напрямі, щоб понести до далеченного міста моє непотрібне послання.

СУЧАСНІСТЬ (Мюнхен). — 1987. — № 3.

БАБОВАЛ Роман, переклад з італійської, 1987.